

Begrippenlijst hoofdstuk 3: De middeleeuwen

Par.:	Begrip:	Betekenis:
1	Hofmeiers	De opvolgers van Clovis noemde de bestuurders aan wie zij de macht overlieten hofmeiers
	Byzantijnse rijk	De gebruikelijke naam voor het Oost-Romeinse rijk; Byzantium was de oude naam van Constantinopel)
3	Agrarisch-urbane cultuur	De bevolking woonde zowel op het platteland als in steden en leefde vooral van landbouw (op het platteland) en van handel en nijverheid (in de steden)
	Agrarische cultuur	Een samenleving, waar de meeste mensen werken in de landbouw; deze is het belangrijkste middel van bestaan.
	Hofstelsel	De kern van het hof/domein was een versterkte boerderij, kasteel of klooster met bijbehorende landerijen van de groot grondbezitter. Daaromheen woonde de horige boeren die grond in pacht hadden. De mensen zorgde zelf voor wat ze nodig hadden.
	Horige	Een boer die geheel of gedeeltelijk afhankelijk was van een heer en die niet ergens anders mag gaan wonen. Hij hoort bij de grond van de heer.
	Domein	Een dorp met het land in de omgeving. Het was eigendom van een edelman, een bisschop of een klooster.
	Pacht	(=huur) een deel van wat de boerderij voortbracht moest bij de heer worden ingeleverd.
	Herendiensten	Diensten die je voor je heer deed, bijvoorbeeld het bewerken van landerijen.
4	Leenheer	De koning of de edelman, die 1 of meer domeinen in leen gaf
	Leenman	De edelman die 1 of meer domeinen leende
	Vazallen	Leenmannen werden in de Middeleeuwen vazallen genoemd.
	Leenstelsel	Het in leen geven van gebieden in ruil voor hulp
	Feodalisme	Zie leenstelsel.
	Ridder	Een edelman ter paard, uitgerust met harnas, zwaard, schild en lans
5	Seculiere geestelijkheid	De paus, de bisschoppen en de priesters. Geestelijken die leven tussen de andere mensen, niet in afzondering
	Reguliere geestelijkheid	Monniken en nonnen. Zij leven in een klooster en volgens bepaalde, vaak heel strenge, regels.
	Dorpspriester	Geestelijke die toezicht hield op het leven van de inwoners van zijn parochie.
	Parochie	Een groep christelijke gelovigen, die meestal samen viel met een dorp in een domein.
	Bisschop	Hoofd van een bisdom.
	Bisdom	Kerkprovincie: de christelijke kerk werd ingedeeld in afzonderlijke gebieden, te vergelijken met de provincies van een land. Die gebieden werden bisdommen genoemd. Aan het hoofd van een bisdom stond een bisschop.
	Aartsbisschop	Bisschop die boven de normale bisschoppen staat. Hij heeft een eigen bisdom en heeft daarin dezelfde taak als andere bisschoppen.
	Paus	Het hoofd van de christenen, met als zetel Rome.
	Concilie	Vergadering van de bisschoppen van de katholieke kerk.
	Klooster(orde)	Een organisatie van een groep monniken of nonnen die in verschillende kloosters leven volgens dezelfde regels.
	Monnik	Man die in het klooster leeft
	Non	Vrouw die in het klooster leeft.
	Benedictijnen	Oudste kloosterorde, genoemd naar de stichter, Benedictus
	Abt	Hoofd van een klooster voor mannen.
Abdis	Hoofd van een klooster voor vrouwen	

Begrippenlijst hoofdstuk 3: De middeleeuwen

	Ban	Als je in de ban werd gedaan, was je geen lid meer van de kerk. Niemand mocht met je praten, je te eten geven of je in huis nemen. Je mocht geen sacramenten meer ontvangen en na je dood ging je naar de hel.
	Sacramenten	Gewijde handelingen die meestal door geestelijken worden verricht. Bijvoorbeeld bij belangrijke gebeurtenissen in het leven van de mens: geboorte, huwelijk en dood.
6	Profeet	Boodschapper van God
	Islam	Godsdienst gesticht door Mohammed. Letterlijk: 'onderwerping aan de wil van God'.
	Moslim	Aanhanger van de Islam.
7	Koran	Het heilige boek van de Islam
	Kalief	Hoofd van het Arabische rijk. Een kalief werd gezien als een opvolger van de profeet Mohammed.
	Kaäba	Belangrijkste heiligdom van de islam. Het is een gebouwtje in Mekka met in de muur de heilige zwarte steen.
	Minaret	Toren van de moskee
	Ramadan	De negende maan in het islamitische jaar. In deze maand vasten moslims van zonsopgang tot zonsondergang om hun gehoorzaamheid aan Allah te tonen
	Hadj	Pelgrimstocht naar Mekka die iedere moslim minstens eenmaal in zijn leven moet maken.
	Soenna	In de soenna zijn alle overgeleverde handelingen en uitspraken van Mohammed opgeschreven.
	Sharia	Islamitische wetten afgeleid uit de Koran en de soenna
	Djihad	Moslims zijn verplicht zich in dienst te stellen van de overheid om de islam te verbreiden.
8	Kruistochten	De militaire tochten die tussen 1096 en 1270 werden georganiseerd naar het Heilige Land. De deelnemers (kruisridders) bevestigden een kruis op hun kleding.
9	Gilde	Organisatie van mensen die hetzelfde beroep uitoefenen (gildemeesters) deze mensen sloten zich bijeen om hun belangen te verdedigen.
	Autarkie	Alles wat je nodig hebt, zelf produceren of vervaardigen.
	Gildebrief	een reglement waaraan de leden van de gilde zich moesten houden.
	Hanze	Verbond van kooplieden met verschillende Noord- Europese steden
10	Stadsrechten	Rechten door de vorst aan een stad verleend (geen verplichtingen meer, behalve belasting betalen; het zelf mogen regelen van bestuur en rechtspraak)
11	Ketterij	Mening over het geloof die de leiders van de Kerk hebben verboden.
	Rechtbanken van inquisitie	Rechtbanken, ingesteld door de paus, om ketteren op te sporen en te berechten.